

İMAM EBU-L HASAN ALİ ER-RIZA (A.S.)’DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

<"xml encoding="UTF-8?">

İMAM EBU-L HASAN ALİ ER-RIZA (A.S.)’DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İmam Ebu-l Hasan Ali Rıza (a.s)’dan Hikmet, Nasihat, Güzel Ahlak, Takva, Züht Hakkında
Nakledilen Hadisler

İslam Şeriatinin Külliyati Hakkındaki Me'mun'un Sorularına Verdği Cevap

Rivayet olunmuştur ki: Me'mun, Zürriyaseteyn lakabıyla tanınmış olan Fazl ibn-i Sehl'i şu
mesajla İmam Rıza aleyhi's-selam'ın yanına gönderdi: "İslam'ın helal ve haramlarını, farz ve
müstehaplarını benim için bir araya toplamanı istiyorum. Çünkü siz Allah'ın halka olan hücceti
ve ilim kaynağısınız."

İmam aleyhi's-selam bunun üzerine, mürekkep ve kağıt isteyip Fazl'a: "Yaz" diye buyurdular:
Bismillahirrahmanirrahim.

Her şeyden önce, Allah'tan başka ilah olmadığına, birliğine, muhtaçların sığınağı olduğuna, eşi
ve çocuğu olmadığına, kayyum (her şeyi koruyan ve kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan), işiten,
gören, güçlü, kaim, baki ve nur olduğuna, cehli olmayan alim, aczi olmayan kadir, muhtaç
olmayan zengin ve zulmetmeyen adil olduğuna, her şeyi yarattığına, hiçbir şeyin onun gibi
olmadığına, benzeri, zıddı, misli ve dengi olmadığına ve Muhammed sallâ'llâhu aleyhi ve alih'in,
O'nun kulu, elçisi ve emini olduğuna, insanlar arasından onu seçtiğine, elçilerin efendisi,
peygamberlerin sonuncusu ve âlemlerin en üstünü olduğuna ve O'ndan sonra hiçbir
peygamberin gelmeyeceğine, şeriatının değişmeyeceğine, getirdikleri bütün şeylerin apaçık hak
olduğuna şahadet ederiz. Onu (Peygamber'i) ve ondan önceki Allah'ın bütün resullerini,
peygamberlerini ve hüccetlerini tasdik ederiz. O'nun sadık kitabını doğrularız. O kitap ki, "Ne
önünden, ne de arkasından batıl ona nüfuz edemez. Hüküm ve hikmet sahibi, hamda layık
mabud tarafından indirilmiştir." (1) Bütün kitapları koruyandır; evvelinden sonuna kadar hepsi
haktır. Muhkem ve müteşabihine, husus ve umumuna, vaad ve vaidine, nasih ve mensuhuna ve
bütün haberlerine iman ederiz. Yaratıklardan hiçbir kimse onun mislini getiremez. Şahadet
ederiz ki, Peygamber'den sonra mü'minlere hüccet ve kılavuz olan, müslümanların işlerini idare
eden, Kur'an'dan konuşan, ahkâmına alim olan, Peygamber'in kardeşi, halifesi ve vasisi olan,

Peygamber'e olan nisbeti, Harun'un Musa'ya olan nisbeti gibi olan Ali ibn-i Ebi Talib aleyhi's-salam 'dır. Mü'minlerin emiri, muttakilerin rehberi, elleri, ayakları ak, yüzleri nurlu olanların (kıyamet günü abdest uzuvları parlayanların) imamı, mü'minlerin reisi ve peygamberlerin vasilerinin en üstünüdür. Ondan (Hz.Ali'den) sonra da Hasan ve Hüseyin aleyhime's-salam ve günümüze kadar birbiri ardınca gelen diğer imamlardır. Onlar Peygamber'in zürriyeti, kitap ve sünnete herkesten daha alim, yargıda herkesten daha adil, her asır ve zamanda imamete herkesten daha layık olanlardır. Onlar, sağlam kulp ve hidayet imamlarıdır; varislerin en hayırlısı olan Allah, yer ve ehline mirasçı oluncaya dek dünya ehline hüccettirler. Onlara muhalefet eden sapıktır ve sapıklığa davet edendir; hak ve hidayeti terketmiştir.

Onlar Kur'an'ın tercümanı, Peygamber'in sözcüleridirler. Kim onları, isimleri ve babalarının isimleriyle tanımadan ve velayetlerini kabul etmeden ölürse, cahiliye ölümüyle ölmüştür. Takva, iffet, sıdk, salah, gayret, iyiye de kötüye de emaneti iade etmek, secdeleri uzatmak, geceleri (ibadet için) kalkmak, haramlardan kaçınmak, sabırla fereci (kurtuluşu) beklemek, güzel arkadaşlık ve güzel komşuluk yapmak, ihsanda bulunmak, eziyet etmemek, güler yüzlülük, mü'minlere nasihat etmek, acımak ve Yüce Allah'ın kitabında emrettiği gibi, yüzü ve elleri yıkayıp, başa ve ayaklara meshederek abdest almak onların dinî tavır ve gidişatlarıdır.

Abdestte, yüz ve elleri yıkamanın bir defası farz, ikincisi ikmaldir ve fazlası günahdır, sevabı yoktur. Abdesti ancak (bağırsaktan çıkan) gaz, bevl (idrar), gait (dışkı), uyku ve cünüplük bozar.

Kim mestin üzerine meshederse Allah'a, Peygamber'e ve Kur'an'a muhalefet etmiştir; abdesti de batıldır. Çünkü Ali aleyhi's-salam mestin üzerine meshetmede diğerlerine muhalefet etmiştir. Ömer:(OA1) "Ben Peygamber'in (mest üzerine) meshettiğini gördüm." dediğinde Ali aleyhi's-salam şöyle buyurdular: "Maide suresi(2) inmeden önce mi yoksa indikten sonra mı?"

Ömer: "Bilmiyorum." dedi. İmam Ali aleyhi's-salam: "Ama ben biliyorum, Resulullah, Maide suresi indikten sonra artık mestlerinin üzerine meshetmedi." buyurdular.

Cenabet, ihtilam ve hayızdan dolayı gusletmek ve ölüyü yıkayanın gusletmesi farzdır. Cuma, kurban ve fıtır bayramı guslü, Mekke ve Medine'ye girme guslü, ziyaret, ihram ve arefe gününün guslü, Ramazan ayının birinci, on dokuzuncu, yirmi birinci ve yirmi üçüncü gecelerinin gusülleri ise sünnettir.

(Günlük) Farz namazlar: Öğle dört rek'at, ikindi dört rek'at, akşam üç rek'at, yatsı dört rek'at ve sabah 2 rek'at olmak üzere toplam 17 rekattır. Sünnet namazlar da 34 rek'attır: Öğleden önce 8 rek'at, öğleden sonra 8 rek'at, akşamdan sonra 4 rek'at, yatsıdan sonra oturarak kılınan iki rek'at -ki 1 rek'at sayılır-, seher vakti 8 rekat, 3 rek'at vitir (iki rek'atı şef', bir rek'atı da vitir niyetiyle kılınır) ve vitirden sonra da 2 rek'at (sabah namazı nafilisi). Namaz, vaktin evvelinde kılınmalıdır. Cemaatle kılınan her rek'at, ferdî kılınan iki bin rek'ata bedeldir.

Fâsıkın arkasında namaz kılma ve velayet ehlinden başkasına iktida etme. Murdar ve yırtıcı olan hayvanın derisinde namaz kılma. Gidişi bir menzil, dönüşü de bir menzil olan dört fersahlık yolda namaz seferidir; namaz seferî kılındığı yerde orucu da yersin. Dört namazda kunut vardır: Sabah, akşam, yatsı, cuma ve öğle namazlarında.(3) Bütün kunutlar, rükudan önce ve kıraattan sonradır. Cenaze namazı beş tekbirdir; cenaze namazının ne rükuu vardır, ne de secdesi. Ölünün mezarı dört köşeli (ve düz) olmalıdır; (deve hörgücü gibi) tümsek yapılmamalıdır. Fatiha suresinin besmelesi namazda sesli olarak okunur.

Her iki yüz dirhem (gümüş paranın) farz olan zekâtı beş dirhemdir; bundan azının zekâtı yoktur. Bundan fazlasının her 40 dirheminden bir dirhem zekât verilir; 40 dirhemden az artışın zekâtı yoktur; üzerinden bir yıl geçmedikçe de zekât farz olmaz. Zekât ancak velayet ve marifet ehline verilir. Her yirmi dinar (altın paran)ın zekâtı, yarım dinardır. Humus, bütün mallarda sadece bir defa farz olur. Buğdayın, arpanın, hurmanın, kuru üzümün ve yerden bitip beş vask'a (yaklaşık 850 kg.) ulaşan diğer bütün hububatın zekâtı, (yağmur, ırmak ve nehir gibi) akar sularla sulanırsa onda birdir. Ama kuyu suyuyla sulanırsa onda yarım (yani yirmide birdir). Bu hüküm fakir ve zengin için aynıdır. Diğer hububattan da bir iki avuç verilir. (Buğday, arpa, hurma ve kuru üzümde zekât farzdır, ama diğer hububatta müstehaptır.) Çünkü Allah hiç kimseyi, gücünün yeteceğinden fazla bir şeyle yükümlü kılmaz; kulunu, gücünü aşan bir şeye zorlamaz. Vask 60 sa'dır, her sa' 6 rıtl veya dört muddur, her mud Irak rıtlına göre iki rıtl ve rıtlın dörtte biridir.

Hız.Sadık aleyhi's-selam şöyle buyurmuştur: Sa', Irak rıtlıyla dokuz, Medine rıtlıyla da altı rıtl'dır. (Bir sa' yaklaşık üç kg'dır, mud da yaklaşık 750 gramdır, beş vask ise yaklaşık 850 kg'dır.) Fıtır zekâtı, küçük, büyük, hür ve köle olan herkes için farzdır. Fıtır zekâtı buğdaydan, yaklaşık yarım sa' (1,5 kg) hurma ve kuru üzümünden de bir sa'dır.(4) Fıtır zekâtının, velayet ehlinden başkasına verilmesi caiz değildir. Çünkü fıtır zekâtı farz (olan sadakalardan)dır.

Hayız on günden çok, üç günden de az olmaz. Müstehaze kadın, gusül edip namaz kılmalıdır. Hayız olan kadın, namazı terkeder, kazası da yoktur; orucu da terkeder, ama daha sonra kazasını tutar.

Ramazan ayının orucu, Ramazan hilalinin görülmesiyle başlar ve Şevval hilalinin görülmesiyle de sona erer. Teravih namazı (Ramazan ayı gecelerinde kılınan müstehap namazlar, diğer müstehap namazlar gibi) cemaatla kılınmaz. Her ay üç gün oruç tutmak müstahaptır; her on günden birini; ilk on günde perşembe, ikinci on günde çarşamba, son on gününde de yine perşembe günü. Şaban ayının orucu güzeldir, sünnettir de. Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alihi buyurmuştur ki: "Şaban ayı benim ayımdır, Ramazan ayı Allah'ın ayıdır." Ramazan ayının kaza olan oruçları ardarda tutulmasa da olur.

Hacca gitmeye gücü yeten kimsenin gidip Allah'ın evini ziyaret etmesi farzdır. Gitmeye gücü yetmekten maksat, azık ve binektir. Uzaktan gelenler için Temettu haccından başkası caiz değildir; diğerlerinin yaptığı gibi Kıran ve İfrad haccı câiz değildir. Mikattan önce ihram câiz değildir. Allah Teâla buyurmuştur ki: "Hac ve Umreyi Allah için tamamlayın."(5) Enenmiş (hayaları çıkarılmış) hayvanın kurban edilmesi câiz değildir. Çünkü o nakıstır. Ama hayası burulmuş hayvanın kurban edilmesi câizdir.

Cihad, adil imamın emriyle yapılır. Kim, mal, mülk ve canını savunmak yolunda savaşıp da öldürülürse şehittir. Takıyye halinde hiçbir kâfiri öldürmek câiz değildir. Ancak can tehlikesi olmazsa ve (o kâfir) katil veya bağı olursa o başka. Muhalif veya muhalif olmayan kimselerin mallarını (haksız yere) yemek câiz değildir. Takıyye yerinde (düşmanın egemen olduğu ve karşı koymanın mümkün olmadığı bir yerde) takıyye etmek farzdır. Zalimin zulmünü uzaklaştırmak için takıyye olarak yemin edip de yemininin üzerinde durmayan kimseye, yemini bozma keffareti yoktur.

Talak, Allah'ın emri ve Peygambersalla'llâhu aleyhi ve alih'in sünnetine göre olmalıdır. Sünnete uygun olmayan talak, doğru değildir. Kur'an'a muhalif olan talak, talak değildir. Aynı şekilde, sünnete muhalif olan nikah da nikah değildir. Bir erkeğin, aynı zamanda hür kadınlardan dörtten fazla hanımı olamaz. Bir kadına, sünnete uygun olarak üç defa talak verilirse başka birisiyle evlenip boşanmadıkça (önceki kocasına) helal olmaz. Emir-ül Mü'minin Hz.Ali aleyhi's-selam şöyle buyurmuştur: "Üç talaklı (bir mecliste üç defa talak verilen) kadınlardan sakının. Çünkü (talakları sahih olmadığı için) onların kocaları vardır."

Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih'e her yerde, (özellikle) rüzgar estiğinde, aksırıldığında ve diğer zamanlarda salavat getirilir.

Allah'ın dostlarını ve dostlarının dostlarını sevmek, Allah'ın düşmanlarından nefret etmek, onlardan ve önderlerinden beraat etmek dinî vazifelerdendir.

Anne ve babaya iyilik etmelisin. Müşrik iseler, onlara itaat etmeyerek, dünyada onlarla iyi geçineceksin. Çünkü Allah Teâla şöyle buyurmuştur: "Bana ve anne- babana şükret; dönüş yalnız banadır. Onlar (anne ve baba), hakkında bilgin olmayan şeyi bana şirk koşman için çalışırlarsa, onlara itaat etme."(6) Emir-ül Mü'minin Ali aleyhi's-selam şöyle buyurmuştur: "Onlar (Ehl-i Kitap), alim ve rahipler için ne oruç tutuyor, ne de namaz kılıyorlardı; sadece Allah'a karşı masiyet etmelerini emrettikleri zaman, onlara itaat ediyorlardı."(7) Daha sonra buyurdular ki, Resulullahsallâ'llâhu aleyhi ve alih'ten duydum ki, şöyle buyuruyordu: "Kim Allah'a itaatın dışında bir mahluka itaat ederse kâfir olmuş, Allah'tan başkasını ilah edinmiştir."

Hayvanlarda cenininin boğazlanması, annesinin boğazlanmasıyla (yani hayvanın başını kestiklerinde karnındaki yavrusu da helal olur).

Peygamberlerin günahları, nübüvvet makamının saygısı için bağışlanmış olan küçük şeylerdir. Allah'ın emrettiği şekliyle faraizde (Allah'ın kitabında miktarı açıklanan paylarda) avl(8) yoktur. Anne, baba ve evladın olmasıyla, koca ve karıdan başka hiçbir kimseye miras ulaşmaz. Mirasda belli bir payı olan, payı olmayandan daha evladır. Asabe(9) de Allah'ın dininden değildir.

Yeni doğan erkek veya kız çocuğunun yedinci günü, akika kurbanı verilir, saç kesilir, ismi konulur ve yine o günde saçının ağırlığı miktarınca altın veya gümüş sadaka verilir.

Kulların fiilleri, tekvin yaratılışıyla değil, takdir yaratılışıyla Allah'ın mahlukudur. Ne cebre(10) inan, ne de tefvize(11) Allah Teâla, suçsuzu günahkârın suçuyla hesaba çekmediği gibi evlat ve çocukları da babaların suçuyla cezalandırmaz. Çünkü Allah Teâla buyurmuştur ki:

"Doğrusu hiçbir kimse başkasının suçunu yüklenmez."(12)

"Doğrusu insana, kendi (emek ve) çabasından başkası yoktur."(13)

Allah Teâla bağışlar, zulmetmez. Allah Teâla, kullara zulmedeceğini ve onları saptıracağını bildiği kimseye, itaat etmeyi farz kılmaz. Kâfir olacağını ve Allah'ı bırakıp şeytana ibadet edeceğini(OA2) bildiği kulları da peygamberliğe seçmez. İslam, imandan başkadır. Her mü'min müslümandır, ama her müslüman mü'min değildir. Hırsız, mü'min olduğu halde hırsızlık yapmaz. Şarab içen de mü'min olduğu halde şarap içmez. Mü'min mü'min olduğu halde Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmez. Had (şer'i ceza'yı) hakkeden kimseler, ne mü'mindirler, ne de kâfir (yani müslümandırlar). Allah, kendisine cenneti ve orda ebedi kalmayı vaad ettiği bir mü'mini, cehenneme sokmaz. Nifak, fısk veya büyük bir günahtan dolayı cehennem ateşini hakkeden kimse, ne mü'minlerle haşrolur ve ne de onlardan sayılır. Cehennem ancak kâfirleri kuşatır. Sürekli işlenmesiyle sahibini cehenneme götüren her günah fıskdır. Allah'a şirk koşan, O'nu inkâr eden, munafık olan ve büyük günah işleyen herkes de fâsıktır. Şefaât, şefaât dileyenler için câizdir. Dil ile iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak farzdır.

İman, farzları yerine getirmek, haramlardan sakınmaktır. İman, kalple inanmak, dille ikrar etmek ve uzuvlarla da amel etmektir.

Kurban bayramındaki (özel) tekbirler, kurban bayramı gününün öğle namazından itibaren on (farz) namazdan sonra söylenir. Ramazan bayramındaki tekbirler ise, bayram gecesinin akşam namazından itibaren beş (farz) namazdan sonra söylenir.

Kadın, çocuk doğurduktan sonra yirmi günden fazla namazı terkedemez. Eğer bu müddetten önce temizlenirse namazını kılar; aksi takdirde yirmi günden sonra gusledip istihaze hükümlerine riayet ederek müstehaze kadın gibi namaza başlar.(14)

Kabir azabına, nekir ve münkere, öldükten sonra dirilmeye, hesaba (sorgu suale), teraziye ve sırata iman etmek, dalalet imamlarından ve onların takipçilerinden uzaklaşmak, onlardan beraat etmek, Allah'ın dostlarını sevmek, şarabın azını da çoğunu da haram bilmek dinimizdendir.

Her sarhoş edici şey şaraptır. Çoğu sarhoş eden şeyin, azı da haramdır. Mecburiyette kalan kimse bile şarap içmemelidir. Çünkü şarap onu (aklını mahvederek ruhi yönden) öldürür. Her azı dişli yırtıcı hayvanın ve her penceli kuşun etini, kan olduğu için dalağı, cirri'yi (bir çeşit uzun ve pulsuz yılan balığı), tafi'yi (öldüğünde suyun yüzüne çıkan pis bir balık), yılan balığını, zimmiri (bir çeşit dikenli balık), pulsuz olan her çeşit balığı ve kursaksız olan her çeşit kuşu haram biliyoruz.

İki tarafı birbiriyle eşit olmayan her çeşit yumurtanın yenmesi helaldir. İki tarafı birbiriyle eşit olan her çeşit yumurtanın yenmesi de haramdır.

Kaçınılması gerekli olan büyük günahlar da şunlardır: Allah'ın, öldürülmesini haram kıldığı nefsi öldürmek, şarap içmek, anne babaya eziyet etmek, savaştan kaçmak, zorla yetimin malını, murdarı, kanı, domuz etini ve zaruret olmaksızın Allah'ın adı getirilmeden kesilen hayvanın etini yemek, belli olduktan sonra faiz ve haram mal yemek, kumar oynamak, tartı ve ölçüde eksik vermek, iffetli hanımlara iftira etmek, zina ve livata yapmak, yalan yere şehadet etmek, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek, Allah'ın cezasından korkmamak, zalimlerle yardımlaşmak, onlara dayanıp güvenmek, yalan yere yemin etmek, sıkıntıda olmaksızın halkın hakkını vermemek, kibirli olmak, küfür (inkâr), savurganlık, hıyanet, tanıklığı gizlemek (tanıklık etmekten kaçınmak), (şarkı ve çalgı aletleri gibi) Allah'ı anmaktan alıkoyan şeylerle eğlenmek ve küçük günahları yapmakta ısrar etmek.

İşte bunlar dinin esaslarıdır. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Allah'ın salat ve selamı Peygamber'in ve soyunun üzerine olsun.

Tevhîd Hakkındaki Sözleri

İmran-us Sabi, Me'mun'un, İslam'a muhalif olan tüm bilginleri İmam aleyhi's-selam ile tartışmak için topladığı büyük bir mecliste, İmam aleyhi's-selam'a birçok sorular sordu; İmam da sorulan soruları birer birer cevaplandırarak ordaki bilginlerin hepsine galip oldu. Hadis uzun olduğundan dolayı biz, kitaba uygun olan bir bölümünü zikretmekle yetindik.

İmran-es Sabi, İmam aleyhi's-selam'a: "Biz Allah'ı künhüyle mi biliyoruz, yoksa sıfatlarıyla mı? Bana açıkla mısınız?" diye sorunca İmam aleyhi's-selam şöyle buyurdular:

İlk, tek ve ezeli nur olan O yüce zât, birdir; ortağı ve O'nunla beraber olan bir şey yoktur. O, ikincisi olmayan birdir. Ne (kühü) malumdur, ne de (vücudu) meçhul. Ne muhkemdir, (diğer varlıklar gibi açıktır), ne de müteşabih (gizli). Ne hatırdadır, ne unutulmuştur ve ne de diğer hiçbir varlığın ismiyle adlandırılabilir bir şeydir. Bunun için kendi künhüyle kaim olan ilk varlıktır; (kendi zatına dayanmaktadır); kendisinden başkasına ihtiyacı olmayan müstağni (ihtiyaçsız) bir nurdur. Ne bir vakitten (itibaren) vardır ve ne de bir vakite kadar olacaktır. Ne bir şeyin üzerinde durmuş (başka bir tabirle ne mekânı vardır), ne bir şeyin arkasına saklanmış ve

ne de bir şeyin içerisine gizlenmiştir. İnsanın aklına O'nunla ilgili bir ışık, bir misal, bir karartı veya bir gölge geldiği zaman da onu kelimelerle ifade edemiyor. Bütün bu sıfatlara, O'ndan başka hiçbir şeyin olmadığı zamanda ve yaratılıştan önce sahip idi. "Hiçbir şeyin olmadığı zaman" demek de doğru değil, çünkü zaman da yoktu. Bunlar, sonradan ortaya çıkan tabirlerdir ki, maksadı anlatmak için onlardan yararlanılmaktadır. Ey İmran, anladın mı? İmran da: "Evet anladım." dedi.

İmam aleyhi's-selam daha sonra şöyle buyurdular: "Bil ki tasavvur, meşîyyet ve iradenin manası birdir. Fakat isimleri farklıdır. Allah'ın, ilk irade ve meşîyyeti harflerdir ki onları, her şeyin aslı ve her müşkülün çözümü kılmıştır. Tasarım merhalesinde bu harfler kendilerinden başka hiçbir manayı, hiçbir varlığı ifade etmiyorlardı; varlıkları tasarıma bağlıydı. Allah tasarımdan öncedir. Çünkü Allah'tan önce hiçbir şey olmadığı gibi O'nunla beraber olan bir varlık da yoktur. Tasarım da harflerden öncedir. Çünkü harfler tasarımla ortaya çıkmıştır. Tasarım olduğunda gidilecek yol yoktu. Tasarım Allah'tandır; ama Allah'ın aynı değildir. Görmüyor musun, her şeyin fiili ve haddi kendisinden başkadır. Her şeyin sıfatı da yine kendisinden başkadır. Çünkü harfler, birbirlerinden ayrı oldukları müddetçe kendi başlarına harftirler ve kendilerinden başka hiçbir şeye delalet etmezler. Ama terkip edildiği zaman isim veya sıfat olarak, kendilerinden başka şeylere de delalet ederler.

Bil ki, vasıflandırılmayan bir şeyin sıfatı, adlandırılmayan bir şeyin adı ve sınırlandırılmayan bir şeyin sınırı olmaz. Allah'ın isimleri ve sıfatları, O'nun kemal ve varlığına delalet ederler. Bunlar, bir dörtgen, daire veya üçgenin bir alanı kuşattığı gibi Allah'ı kuşatmazlar. Allah isimler ve sıfatlarla tanınır; ama sınırlandırma şeklinde değil. Allah hakkında böyle bir şey olmaz. Bu yüzden yaratıklar, kendilerini tanıdıkları gibi Allah'ı tanıyamazlar. Eğer Allah'ın sıfatları O'na delalet etmeseydi, isimleri O'nu bildirmeseydi, halk Allah'ın isimleri ve sıfatlarına ibadet etmiş olurdu, hakikatine değil. Böyle olunca da ibadet edilen mâbud, Allah'tan başka olurdu. Çünkü sıfatları O'ndan başkadır.

İmran, İmam aleyhi's-selam'a: "Tasarımın mahluk olup olmadığı hakkında bana bilgi ver." dediğinde de İmam aleyhi's-selam şöyle buyurdular:

Tasarım sakın (hareketsiz) bir mahluktur; sakın olduğundan dolayı da idrak olunmaz. Mahluk olmasının sebebi de sonradan var oluşudur. Onu sonradan var eden de Allah'tır. "Şey" diye isimlendirildiğinde mahluk olmuştur. Varlık âleminde Allah ve yaratığından başka üçüncü bir şey yoktur. Allah'ın yarattığı sakın, (hareketsiz) müteharrik (hareketli), değişik, karışık (mürekkeb), malum ve müteşabih olabilir. "Şey" diye isimlendirilen her şey mahluktur.

Irak ve Horasan alimlerinden bir grup Me'mun'un meclisinde toplanmışlardı, Hz.Rıza aleyhi's-salam da oturuma katılınca, Me'mun mecliste bulunan alimlere: "Sonra da kitabı, kullarımızdan seçtiklerimize miras kıldık." ayetinin manasını bana söyleyin." dedi.

Ulema: "Allah, bu ayetten bütün ümmeti kasdetmiştir."

Me'mun: "Ya Ebe-I Hasan, sen ne söylüyorsun?"

İmam aleyhi's-salam: "Ben onların dediği şekilde demiyorum. Ben diyorum ki, Allah Teâla, bu ayetten Peygamber'in pâk Ehl-i Beyt'ini kastetmiştir."

Me'mun: "Allah, nasıl ümmeti değil de yalnız Ehl-i Beyt'i kasdetmiştir."

İmam aleyhi's-salam: "Eğer Allah Teâla ümmeti kasdetmiş olsaydı o zaman bütün ümmet mutlaka cennete giderdi. Allah Teâla mezkur ayetin ardından şöyle buyuruyor:

"Artık onlardan kimi kendi nefesine zulmeder, kimi orta bir yoldadır (mutedil hareket eder), kimi de Allah'ın izniyle hayırlarda yarışır. İşte bu, pek büyük lütuf ve ihsandır."

Daha sonra hepsine cennet vaadinde bulunup şöyle buyurmuştur: "Adn cennetleri (onlarındır); oraya girerler." Buna göre, ayette söz konusu olan miras Resulullah'ın pâk Ehl-i Beyt'ine mahsustur; başkalarına değil. Bunlar o kimselerdir ki, Allah onların vasfında şöyle buyurmuştur:

"Ancak ve ancak Allah, siz Ehl-i Beyt'ten her çeşit kiri (günah ve çirkinliği) gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister." Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alihi de onların hakkında şöyle

buyurmuştur: "Ben kendimden sonra sizin aranızda iki değerli şey bırakıyorum: Biri Allah'ın kitabı, diğeri ise itretim olan Ehl-i Beytimdir. Bunlar havuzun (Kevserin) başında benimle buluşuncaya kadar asla birbirlerinden ayrılmazlar. Benden sonra onlara nasıl davranacağınıza dikkat edin. Ey insanlar, onlara bir şey öğretmeye kalkışmayın. Çünkü onlar sizden daha alimdirler."

Ulema: "Ya Ebe-I Hasan, İtret'ten maksat Âl (Ehl-i Beyti)mdir, yoksa başkası mıdır?"

İmam aleyhi's-salam: "Evet, İtret'ten maksat Âl'dır. (Ehl-i Beyt'tir)."

Ulema: Resulullahsallâ'llâhu aleyhi ve alihi'den şöyle bir hadis nakledilmiştir:

"Ümmetim Âl'imdir" ve ashap da inkâr edilmeyecek müstefiz rivayetlerle, "Muhammed'in Âl'i, onun ümmetidir." demişlerdir."

İmam aleyhi's-salam: "Söyleyin bakalım, sadaka Âl-i Muhammed'e haram mıdır, yoksa helal mi?"

Ulema: "Evet haramdır."

İmam aleyhi's-salam: "Öyleyse sadaka bütün ümmete de haram mıdır?"

Ulema: "Hayır, haram değildir."

İmam aleyhi's-salam: İşte bu, Âl ve ümmet arasındaki farktır. Yazıklar olsun size, sizi nereye götürüyorlar? Zikir'den (Kur'an'dan) yüz mü çevirdiniz, yoksa azgın bir kavim misiniz? Rivayetin,

açıkça seçkinler ve hidayet olanlar hakkında olup başkaları hakkında olmadığını bilmiyor musunuz?"

Ulema: "Ya Ebe-I Hasan, bu sözün delili nedir?"

İmam aleyhi's-selam: Şu ayet: "Andolsun biz Nuh'u ve İbrahim'i (elçi olarak) gönderdik, peygamberliği ve kitabı onların soylarında kıldık. Öyle iken, içlerinde hidayeti kabul edenler vardır, birçoğu da fâsık olanlardır." Derken nübüvvet ve kitab mirası, hidayeti kabul edenlere geçti, fâsıklara değil. Nuh'un, Rabbinden şöyle bir istekte bulunduğunu bilmiyor musunuz? "Dedi ki: Rabbim şüphesiz benim oğlum ailemdendir ve senin vaadin de doğrusu haktır." Çünkü Allah Teâla Nuh'un kendisini ve ehlini kurtaracağını vaad etmişti. Rabbi de cevabında şöyle buyurdu: "Ey Nuh, kesinlikle o senin ailenden değildir. Çünkü o, salih olmayan bir iş (yapmıştır). Öyleyse hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Gerçekten ben, cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum."

Me'mun: "Allah, İtret'i (Ehl-i Beyt'i), diğer insanlardan üstün kılmış mı?"

İmam aleyhi's-selam: "Evet, Allah İtret'i, Kur'ân'ın inkâr edilmeyecek kesin ayetlerinde başkalarından üstün kılmıştır."

Me'mun: "Kur'ân'ın neresinde?"

İmam aleyhi's-selam: Kur'ân'ın şu ayetinde: "Gerçek şu ki Allah, Adem'i, Nuh'u, İbrahim âl'ini (soyunu) ve İmran âl'ini âlemler üzerine seçti. Onlar birbirlerinden türeme bir zürriyettir. Allah işiten ve bilendir." Diğer bir ayette de şöyle buyurmuştur: "Yoksa onlar, Allah'ın fazlından verdiği şeyler için insanlara (Peygamber ailesine) haset mi ediyorlar? Doğrusu biz İbrahim âl'ine (soyuna) kitabı, hikmeti verdik ve onlara büyük bir mülk de verdik."

Daha sonra bu ayetin ardından mü'minlere hitaben şöyle buyurmuştur:

"Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden olan ulü'l-emre de itaat edin."

Yani Allah'ın, kitap ve hikmeti miras olarak verdiği kimselere itaat edin. (Ama bazıları) Bu iki mirasdan dolayı onlara haset ettiler. Nitekim üstteki ayette şöyle geçti:

"Yoksa onlar, Allah'ın fazlından verdiği şeyler için insanlara haset mi ediyorlar? Doğrusu biz İbrahim âl'ine (soyuna) kitabı ve hikmeti verdik ve onlara büyük bir mülk de verdik." Bu ayette seçkin ve pâk insanlara itaat kastedilmiştir. Burada mülkden maksat onlara itaat etmektir."

Ulema: "Allah Teâla Kur'an'da seçkin insanları açıklamış mı?"

İmam aleyhi's-selam: "Evet, batına ilave olarak zahirde de Kur'ân'ın on iki yerinde açıkça beyan etmiştir."

Birinci ayet şudur: "(Öncelikle) En yakın akrabalarını korkut." Allah Teâla'nın bu ayette Peygamber'in Âl'ini kasdetmesi (onlar için) güzel bir makam, büyük bir fazilet ve yüce bir şereftir. İşte bu (on iki ayetten) birincisidir.

İkinci ayet de şudur: "Ey Ehl-i Beyt, gerçekten Allah sizden her çeşit kiri (günah ve çirkinliği) gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister." Bu da hiçbir katı düşmanın dahi inkâr etmediği bir fazilettir.

Üçüncüsü de şudur: Allah Teâla, yaratıklarından tertemiz olanları ayırdığında, Mübahele ayetinde Peygamber'ine şöyle emretti: "(Ey Muhammed) De ki: Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra da dua edelim ve Allah'ın lanetini yalan söylemekte olanların üstüne kılalım." Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih bu ayetin düsturu gereğince Ali, Hasan, Hüseyin ve Fatıma'yı (aleyhim'us-selam) Medine'nin dışarısına çıkardı ve onları kendisi gibi kabul etti. Ayette geçen "kendimiz" ve "kendiniz"den maksadın ne olduğunu biliyor musunuz?

Ulema: "Allah, onunla Peygamber'in kendisini kasdetmiştir."

İmam (a.s): (Hayır) Yanıldınız. Çünkü Allah onunla Ali aleyhi's-selam'ı kasdetmiştir. Buna delil de Peygamber'in sallâ'llâhu aleyhi ve alih buyurduğu şu sözdür: "Ya, Beni Velia kabilesi bundan vazgeçeceklerdir veyahut kendim gibi olan bir kişiyi onlara (karşı koymak için) göndereceğim."

Yani Ali aleyhi's-selam'ı. İşte bu hiçbir kimsenin, ötesine geçmeyeceği bir özelliştir; hiçbir kimsenin ihtilaf etmediği bir üstünlüktür ve daha önce hiçbir yaratığın elde edemediği bir şereftir. Çünkü Peygamber, Ali'nin nefsi kendi nefsi gibi saymıştır. Bu da üçüncü ayettir. Dördüncüsü de şudur: Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih, Ehl-i Beyt'ten başka bütün insanları, camiden dışarı çıkardı (onların camiye açılan evlerinin kapılarını kapattı). Bu duruma halk ve özellikle Abbas itiraz etti. Abbas: "Ya Resulullah, neden Ali'yi bira kıp da bizi dışarı çıkardın?" dediğinde Hz.Resul şöyle buyurdular: "Ben onu bırakıp sizi dışarı çıkarmadım. Allah onu bıraktı ve sizi dışarı çıkardı." İşte, Hz.Resulullahsallâ'llâhu aleyhi ve alih'in Ali aleyhi's-selam'a buyurduğu: "Harun Musa'ya nasıldıysa sen de bana öylesin." sözünün açıklaması da budur.

Ulema: "Bu üstünlüğün Kur'an'la ne ilişkisi vardır?".

İmam (a.s): "Bu konuda size Kur'an'dan bir ayet getirip okuyacağım..

Ulema: "Getir."

İmam (a.s): o ayet şudur: "Musa'ya ve kardeşine, Mısır'da kavminiz için evler hazırlayın ve evlerinizi kible yapın... diye vahyettik." Bu ayet Harun'un Musa'nın nezdindeki makamını beyan ediyor (Harun, Musa'nın kardeşi, yardımcısı ve veziri idi). Bu ayet yine Ali aleyhi's-selam'ın, Hz.

Peygambersallâ'llâhu aleyhi ve alih'in nezdindeki makamını da beyan etmektedir. Bununla birlikte Peygamber'in şu buyruğunda da (Ehl-i Beyt'in üstünlüğü için) apaçık bir delil vardır: "Bu camiye, Muhammed ve Âl-i Muhammed'den başka hiçbir kimsenin cünüp ve hayız olarak girmesi caiz değildir."

Ulema: "Bu (çeşit) izah ve beyan ancak siz Resulullah'ın Ehl-i Beyt'i yanında bulunur." (Yani bu

çeşit açıklamaları sizden başka kimse bilmez ve kabul etmez.) dediler.

İmam aleyhi's-salam şöyle buyurdular: "Bizim bu makamımızı kim inkâr edebilir? Oysaki Hz. Resulullah (diğer bir yerde) şöyle buyurmuştur: "Ben ilmin şehriyim, Ali de onun kapısıdır. Kim ilim şehrini dilerse, kapısından girmelidir." İzah ve beyan ettiğimiz şeylerdeki (mevcut olan) üstünlüğü, şerefi, seçkinliği ve temizliği inatçı düşmanlardan başka hiç kimse inkâr etmez. Bu nimetlere karşı Allah-u Azze ve Celle'ye şükürler olsun. Bu da dördüncüsüdür.

Beşinci ayet de şudur: "Akrabalarının hakkını ver."(1)

Bu, Aziz ve Cebbar olan Allah'ın, Ehl-i Beyt'i mahsus kıldığı bir özelliştir. Allah Teâla onları bütün ümmetten seçkin kılmıştır. Bu ayet Resulullahsalla'llâhu aleyhi ve alih'e indiğinde Resulullah şöyle buyurdular: "Fatıma'yı yanıma çağırın." Fatıma geldiğinde Resulullah: "Ey Fatıma!" diye buyurdular. Fatıma: "Buyurun ey Allah'ın Resulü!" dedi. Resulullah: "Fedek'i elde etmek için ne at sürülmüştür ve ne de deve. Bu yüzden Fedek bana mahsustur, diğer müslümanlara mahsus değildir. Ben Allah'ın emri üzerine onu sana bağışladım. Öyleyse onu kendin ve evladın için al." Bu da beşincisidir.

Altıncı ayet de şudur: "De ki: Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, isteğim ancak yakınlarıma sevgidir..."(2)

Bu, sadece İslam Peygamber'ine mahsus olan bir özelliştir, diğer peygamberlere değil. Yine Ehl-i Beyt'e mahsus olan bir özelliştir, diğer kimselere değil. Bunun beyanı şudur ki, Allah Teâla diğer peygamberlerden bu sözü naklederken, örneğin Nuh aleyhi's-salam'dan şöyle naklediyor: "Ey kavmim, ben sizden buna karşılık bir mal istemiyorum. Benim ecrim ancak Allah'a aittir. Ben iman edenleri kovacak da değilim; şüphe yok ki onlar, Rablerine kavuşacaklar, fakat ben sizi, cahillik etmekte olan bir kavim görüyorum."(3)

Hud aleyhi's-salam'dan şöyle naklediyor: "Dedi ki: ...Ey kavmim, ben bunun karşılığında sizden hiçbir ücret istemi-yorum. Benim ücretim ancak beni yaratana aittir. Hâlâ akıl etmeyecek misiniz?"(4)

Ama Allah Teâla Resulullah'a salla'llâhu aleyhi ve alih şöyle buyurmuştur: "De ki: Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum; istediğim, ancak yakınlarıma sevgidir."(5) Allah Teâla, onların kesinlikle dinden çıkmayacaklarını ve hiçbir zaman sapıklığa yönelmeyeceklerini bildiğinden dolayı onların sevgisini ve dostluğunu farz kılmıştır. Onları sevmenin farz olmasının diğer delili de şudur: Eğer bir kimse bir kimseyle dost olur da akrabalarından bazısı ona düşman olursa (ister istemez) kalp salim kalmaz (o dostluk bozulur). Allah Teâla da Peygamber'in mübarek kalbinde hiçbir mü'mine karşı bir kırgınlık olmamasını istediği için Ehl-i Beyt'in sevgisini onlara farz kıldı. Kim bu vazifeye riayet edip, Resulullah'ı ve Ehl-i Beyt'ini severse, Resulullah'ın onu sevmemesi mümkün değildir. Ama kim bu vazifeyi terkeder, ona amel etmez

ve Peygamber'in Ehl-i Beyti'ne nefret duyar ve düşmanlıkta bulunursa Hz. Resulullah da ona nefret duyar. Çünkü o adam ilahi farizelerden birini terketmiştir.

Bundan daha üstün bir fazilet ve bir şeref var mıdır? Şu ayet: "De ki: sizden tebliğime karşılık hiçbir ücret istemiyorum, isteğim ancak yakınlarıma sevgidir." nazil olduğunda, Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih ashabı arasında ayağa kalkıp Allah'a hamd u sena etti ve şöyle buyurdu: "Ey insanlar, Allah size bir vazife farz kılmıştır, onu yapar mısınız?" Hiç kimse cevap vermedi. İkinci gün de ayağa kalktı ve aynı sözü tekrarladı. Yine hiç kimse cevap vermedi. Üçüncü gün de ayağa kalkıp: "Ey insanlar, Allah size bir vazife farz kılmıştır, onu yapar mısınız?" diye buyurunca yine hiçbir kimse cevap vermedi. Bunun üzerine: "Ey insanlar, bu vazife ne altın ve ne de gümüş gerektirir; ne yiyilecektir ve ne de içilecektir." buyurduğunda halk: "Artık ne buyuruyorsanız buyurun." dediler. Bunun üzerine Resulullah mezkur ayeti onlara tilavet etti. Onlar da: "Allah'ın istediği bu olursa, bunu yaparız." dediler. Ama onların çoğu, bu söze bağlı kalmadılar.

Daha sonra İmam Rıza aleyhi's-selam şöyle buyurdular: Babam ceddinden, o da babalarından ve onlar da Hüseyin ibn-i Ali'den şöyle rivayet eder: "Muhacir ve Ensar, Resulullah'ın huzuruna varıp şöyle dediler: "Ya Resulullah, hem sizin ve hem de gelen misafirlerin masrafları oluyor. İşte bu (sizin yetkinizde olan) mal ve kanlarımızdır; bu hususta istediğiniz şekilde hüküm verin. Çekinmeden dilediğiniz şeyi bağışlayın ve dilediğiniz şeyi bırakın." Allah Teâla (onlara cevap olarak) Ruh-ul Emin'i gönderip şöyle buyurdu: "(Ey Muhammed,) De ki Sizden hiçbir ücret istemiyorum, isteğim ancak yakınlarıma sevgidir." Benden sonra da akrabalarımı incitmeyin."

Toplantıda bulunanlardan bazıları dışarı çıktıklarında şöyle dediler: "Resulullah teklifimizi, kendisinden sonra yakınlarına özenmemiz için reddetti. Bu, Peygamber'in (kendi yanından uydurup) Allah'a iftirasından başka bir şey değildir." Elbette çok ağır bir sözdü bu. Bunun üzerine Allah Teâla şu ayeti indirdi: "Yoksa, kendisi onu uydurdu mu diyorlar? De ki: Eğer onu ben uydurdumsa, bu durumda siz Allah'tan bana (gelecek) olan hiçbir şeye (karşı) malik olamazsınız. O sizin, kendisi hakkında ne taşkınlıklar yapmakta olduğunuzu daha iyi bilendir.

Benimle sizin aranızda şahid olarak O yeter. O, çok bağışlayan ve çok esirgeyendir."(6) Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih onların peşine birisini gönderdi, geldiklerinde onlara: "Sizler bir şey mi söylediniz?" diye buyurdular. Onlar "Evet, ya Resulullah, bizlerden bazıları bizim için hoş olmayan ağır bir söz söyledi." dediler. Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih, nazil olan ayeti onlara okudu. Onlar (bunu duyunca) şiddetli bir şekilde ağladılar.

Daha sonra Allah Teâla şu ayeti nazil etti: "Kullarından tövbeyi kabul eden ve kötülükleri affeden ve işlemekte olduklarınızı bilen O'dur."(7) Bu da altıncısıdır.

Yedinci ayet de şudur: "Hiç şüphesiz, Allah ve melekleri Peygamber'e salât ederler. Ey iman

edenler, siz de ona salât edin ve tam bir teslimiyetle ona selam verin."(8) Bunu düşmanlar da biliyorlar ki, bu ayet nazil olduktan sonra halk: "Ya Resulullah, biz sana selam vermeyi biliyoruz, fakat salat nasıl olur?" diye sordular. Peygamber sallâllâhu aleyhi ve alih buyurdular ki, şöyle deyin: "Allahumme salli ala Muhammed'in ve Âl-i Muhammed, kema salleyte ala İbrahim'e ve Âl-i İbrahim, inneke Hamidun Mecid." İmam aleyhi's-selam orada bulunanlara: "Ey Cemaat, sizler arasında bu konuda bir ihtilaf mı var?" diye sordu. Orada bulunanların hepsi: "Hayır." dediler.

Me'mun: Bu konuda asla ihtilaf yoktur, bilakis ittifak vardır. Fakat Ehl-i Beyt hakkında bundan daha açık bir ayet var mı?"

İmam aleyhi's-selam: Söyleyin bakalım "Yâ-sîn ve'l Kur'an'il Hakim, inneke le minel murselin, ala sıratın mustakim" ayetlerinin başında geçen "Yâ-sîn" kelimesinden kasdedilen kimdir? dedi.

Ulema: "Yasin, Muhammed'dir ve bunda hiçbir şüphe yoktur."

İmam aleyhi's-selam: Allah Teâla, bu konuda Muhammed ve Âl-i Muhammed'e öyle bir fazilet vermiştir ki, hiç kimse vasfının hakikatine erişemez. Çünkü Allah Teâla, peygamberlerin dışında, başka hiç kimseye selam vermemiştir. Allah Teâla buyurmuştur ki: "Alemler içinde Nuh'a selam olsun."(1) "İbrahim'e selam olsun."(2) "Musa'ya ve Harun'a selam olsun."(3) Ama Allah Teâla "Nuh'un âl'ine selam olsun" veya "İbrahim'in âl'ine selam olsun." veyahut "Musa ve Harun'un âl'ine selam olsun." buyurmamıştır. Sadece Âl-i Yâsîn'e selam olsun. diye buyurmuştur. Yani Muhammed'in Ehl-i Beyt'ine.

Me'mun: "Andolsun ki, bu nükte ve bu izah ve beyan, ancak nübüvvet madeninde olabilir." Bu da yedincisidir.

Sekizinci ayet de şudur: "Bilin ki, ganimet olarak ele geçirdiğiniz şeylerin beşte biri muhakkak Allah'ın, Peygamber'in ve yakınlarındır..."(4) Allah Teâla, kendine ve Peygamber'ine bir pay ayırdığı gibi yakınlarla da bir pay ayırdı. İşte bu, Âl (Ehl-i Beyt) ve ümmet arasındaki farktır. Çünkü Allah Teâla, Âl'i (Ehl-i Beyt'i) bir mevkide karar kılmış, diğer insanları da ondan aşağıdaki bir mevkide. Kendisi için beğendiğini onlar için de beğenmiştir ve bu konuda onları seçkin kılmıştır. Kendisi ve onlar için beğendiği her fey, ganimet ve diğer şeylerde ilk önce kendisini, sonra Peygamber'i, daha sonra da Peygamber'in yakınlarını zikretmiştir. Nitekim (Humus ayetinde) şöyle buyurmuştur: "Bilin ki, ganimet olarak elde ettiğiniz şeylerin beşte biri mutlaka Allah'ın, Peygamber'in ve yakınlarındır..." İşte bu ayet Allah'ın natık kitabında kıyamete kadar onlar için açık bir te'kid ve daimi bir emirdir. Öyle bir kitaptır ki, "Batıl, ona önünden de ardından da yaklaşamaz. (Çünkü O) Hüküm ve hikmet sahibi olan ve çok övülen (Allah) tarafından indirilmiştir."(5) Ama ayetin ardında zikredilen yetim ve yoksullara gelince; (onların durumları yakınlardan farklıdır, çünkü) yetim baliğ olduğunda humus sahipleri sırasından çıkar ve onun

için bir pay olmaz. Yoksul da zengin olduğunda ganimetlerden onun için bir pay olmaz; ganimeti almak da onun için caiz değildir. Ama yakınların payı kıyamete kadar, ister zengin olsunlar, ister fakir, onlar için sabittir. Çünkü Allah ve Resulü'nden daha zengin hiçbir kimse yoktur, bununla birlikte kendisi ve Resulü için ganimetten bir pay ayırmıştır. Kendisine ve Resulü'ne beğendiği şeyi Zilkurba (yakınlar) için de beğenmiştir. Böylece fey (savaş yapılmadan elde edilen mal) hakkında da kendisi ve Resulü için istediği şeyi Zilkurba için de istemiştir. Ganimette olduğu gibi ilk olarak kendi hakkını, sonra Peygamber'in hakkını ve daha sonra da Zilkurba'nın (Resulullah'ın yakınlarının) hakkını zikrederek Zilkurba'yı Allah ve Resulu'nün ismiyle birlikte ve onların peşinden zikretmiştir.

İtaat konusunda da durum aynıdır. Allah Teâla buyurmuştur ki: "Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin ve sizden olan ulü-l emre." (6) (Ulü-lemr, Allah ve Resulünden sonra kendilerine itaat edilecek emir sahipleridir.) Burada da yine ilk önce kendisini, sonra Peygamber'i ve daha sonra da Ehl-i Beyt'i zikretmiştir. Velayet ayetinde de Allah Teâla şöyle buyurmuştur: "Sizin veliniz, (ve yetki sahibiniz) ancak Allah'tır, O'nun Resulüdür ve inananlardır..." (7) Yani Emir-ül Mü'minin Ali'dir.

Allah Teâla ganimet ve fey'de, kendi payını ve Peygamber'in payını onların payıyla birlikte ve beraber zikrettiği gibi onların velayetini (yöneticilik hakkını) ve Peygamber'e itaati kendisine itaatle birlikte zikretmiştir. Yüce Allah'ın, Ehl-i Beyt'e olan bu nimeti ne kadar da büyüktür. Ama sadaka (zekât) meselesi geldiğinde; (Allah Teâla) kendisini, Resulü'nü ve Resul'ünün Ehl-i Beyti'ni ondan münezzehe kıldı ve şöyle buyurdu: "Sadakalar, Allah'tan bir farz olarak yalnızca fakirler, düşkünler, (zekât) işinde görevli olanlar, kalpleri (İslam'a) ısındırılacaklar, köleler, borçlular, Allah yolunda (olanlar) ve yolda kalmışlar içindir." (8) Bunların arasında Allah Teâlanın, kendisi, Resulü ve Zilkurba (yakınlar) için bir pay tayin ettiğini bulabilir misiniz? Münezzehe kılma sırası geldiğinde, kendisini, Resul'ünü ve Resul'ünün Ehl-i Beyti'ni ondan münezzehe kıldı. Münezzehe kılmakla yetinmeyip sadakayı onlara haram kıldı. Çünkü sadaka Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine haramdır. Sadaka insanların (malının) kırı olduğu için onlara helal değildir. Çünkü onlar her çeşit kirden münezzehe kılınmışlardır. Allah onları her çeşit kirden münezzehe kılıp seçtiğinde kendisine beğendiği şeyi onlar için de beğenmiştir; kendisine beğenmediği şeyi onlar için de beğenmemiştir.

Dokuzuncusu da şudur: Biz zikir ehliyiz; öyle zikir ehli ki Allah Teâla, kitabında (onların hakkında) şöyle buyurmuştur: "Eğer bilmiyorsanız zikir ehlinde sorun." (9)

Ulema- Allah bu ayetten Yahudi ve Hristiyan alimlerini kasdetmiştir.

İmam aleyhi's-selam: "Böyle bir şey mümkün mü? O zaman bizi kendi dinlerine çağırırlar ve "bizim dinimiz İslam dininden daha üstündür" derler."

Me'mun: "Ya Ebe-l Hasan, bunların sözünün reddinde bir izah ve beyanın (delilin) var mıdır?"

İmam aleyhi's-selam: "Evet, zikir Resulullah'tır, biz ise zikrin ehliyiz. Talak suresinin şu ayetiyle bu konu açıklığa kavuşmuştur: "Ey inanan akıl sahipleri, Allah'tan korkup sakının. Doğrusu Allah, O'nun apaçık ayetlerini size okuyacak bir resul, bir zikir indirmiştir."(10) Bu ayetteki zikir

Resulullah'tır, biz ise onun ehliyiz. Bu da dokuzuncusudur.

Onuncusu da şu tahrim ayetidir: "Anneleriniz, kızlarınız, kız kardeşleriniz... size haram kılındı."(11) Söyleyin bakalım, Eğer Resulullah hayatta olsaydı benim kızım veya oğlumun kızı veyahut soyumdan gelen kızlarla evlenmesi doğru olur muydu?"

Ulema: "Hayır, olmazdı."

İmam aleyhi's-selam: "Sizin kızlarınızla nasıl; evlenebilir miydi?"

Ulema: "Evet evlenebilirdi."

İmam aleyhi's-selam: "Öyleyse bu, bizim O'nun Ehl-i Beyt'i olduğumuza bir delildir, sizin değil.

Eğer O'nun Ehl-i Beyt'inden olsaydınız, bizim kızlarımızın O'na haram olduğu gibi sizin de kızlarınız O'na haram olurdu. Demek ki biz onun Ehl-i Beyt'indeniz, siz ise onun ümmetindensiniz. İşte âl (Ehl-i Beyt) ve ümmet arasındaki fark budur. Âl (Ehl-i Beyt) Peygamber'in kendisindendir, fakat ümmet böyle değildir. Bu da onuncusudur.

Onbirincisi de Mü'min suresindeki şu ayettir: "Firavun âl'inden (ailesinden) imanını gizlemekte olan mü'min bir adam dedi ki: Siz, benim Rabbim Allah'tır, diyen bir adamı öldürüyor musunuz?"

Oysa o, size Rabbinizden apaçık belgelerle gelmiş bulunmaktadır..."(12)

Bu adam Firavun'un dayısı oğluydu. Allah Teâla onu, nesebinden dolayı Firavun'a nisbet etmiştir, dininden dolayı değil. Böylece biz de doğum yönünden Peygamber'in Ehl-i Beyt'i olduğumuz için O'na mahsus kılınmışız, din yönünden ise bütün insanlar gibi sayılmışız. Bu da âl (Ehl-i Beyt) ve ümmet arasındaki diğer bir farktır. Bu da onbirincisidir.

Onikincisi de şu ayettir: "Ehline namazı emret ve kendin de ona karşı sabırlı ol."(13) Allah bizi bu özellikle üstün kılmıştır. Çünkü bizi de onunla beraber namaza emretmiştir. Sadece bizi bu özellikle üstün kılmıştır, ümmeti değil. Resulullah bu ayet nazil olduktan sonra dokuz ay boyunca her gün beş defa namaz vakitlerinde Ali ve Fatıma aleyhi's-selam'ın kapısına gelip şöyle buyuruyordu: "Namaza! Allah size rahmet etsin." Allah Teâla, Peygamber'in bütün ailesi içerisinde bize yaptığı bu bağışı, peygamberlerin evlatlarından hiçbiri hakkında yapmamıştır. Bu da âl (Ehl-i Beyt) ve ümmet arasındaki diğer bir farktır.

Hamd Alemlerin Rabb'i olan Allah'a mahsustur ve Allah'ın salatı peygamberi Muhammed'e olsun.

İMAMET, İMAM VE İMAM'IN MAKAMI HAKKINDAKİ Açıklaması

Abdülaziz ibn-i Müslim şöyle diyor: Merv şeh-rinde Hz.Rıza aleyhi's-selam ile beraber olduğum sırada, bir gün merkez camiine gittim, halkın imamet hakkında tartışıklarını ve birçok farklı görüş ortaya koyduklarını gördüm. Mevlam Rıza aleyhi's-selam'ın yanına varıp macerayı kendisine anlattım. İmam hazretleri gülümseyerek şöyle buyurdular: Ey Abdülaziz, halk cahil kalıp dinlerinde aldanmışlardır. Allah Teâla dini Peygamber için kamil etmedikçe ve içinde her şeyin açıklaması bulunan Kur'an'ı O'na indirip, helal, haram, hudud, ahkâm ve halkın ihtiyaç duyduğu her şeyi tamamıyla açıklamadıkça Peygamber'in ruhunu almadı. Allah Teâla şöyle buyurmuştur: "Biz kitapta hiçbir şeyi noksan bırakmadık."(14) Allah Teâla, Peygamber'in ömrünün sonlarına doğru Veda Haccı'ndan dönerken şu ayeti kendilerine nazil etti: "Bugün dininizi ikmal ettim, size verdiğim nimetimi tamamladım, size din olarak İslam'ı seçip beğendim."(15) İmamet meselesi dinin kemalindendir. Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih vefat etmeden önce dininin nişanelerini ümmetine açıkladı, onların yollarını aydınlattı ve onları doğru yola hidayet etti, Ali aleyhi's-selam'ı onlar için önder ve imam tayin etti. Ümmetin ihtiyaç duyduğu hiçbir şeyi açıklanmamış olarak bırakmadı. Kim Allah'ın, kendi dinini ikmal etmediğini (noksan bıraktığını) zannederse, Allah'ın kitabını reddetmiştir ve Allah'ın kitabını reddeden de kâfirdir. Halk, imametin kadrini ve ümmet arasındaki yerini biliyor mu ki, imam seçmeleri doğru olsun?

İmamet öyle bir makam ki, Allah Teâla Hz.İbrahim'i, nübüvvet ve dostluk (halillik) makamından sonra üçüncü bir makam ve fazilet olarak onunla şerefendirip bu makamla ismini yüceltmıştır. Allah Teâla şöyle buyurmuştur: "Hani Rabbin, İbrahim'i bazı kelimelerle denemeden geçirmişti, o da bunları tam olarak yerine getirmişti (o zaman Allah İbrahim'e): "Seni şüphesiz, insanlara imam kılacağım." demişti. (Hz. Halil bu durumdan hoşnut olarak:) "Soyumdan olanlardan da?" deyince, (Allah): "Zalimler benim ahdime erişemez." buyurmuştu."(16) İşte bu ayet zalimlerin imametini kıyamete kadar reddetmiştir. Derken bu makam ümmetin seçkinlerine mahsus kılınmıştır. Sonra Allah Teâla imameti, seçkin ve temizlerin soyunda kılmakla ona değer vermiş ve buyurmuştur ki: "Ona (İbrahim'e) İshak'ı ve torunu Yakub'u armağan ettik ve hepsini de salihler kıldık ve onları, kendi emrimizle (halkı) hidayete yöneltten imamlar kıldık ve onlara hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar bize ibadet edenlerdi."(17) İbrahim aleyhi's-selam'ın zürriyeti, İslam Peygamber'ine varıncaya kadar daima bu makamı asırdan asıra birbirinden miras almıştır. Allah Teâla buyurmuştur ki: "Doğrusu insanların İbrahim'e en yakın olanları, ona uyanlar ve bu Peygamber'e iman edenlerdir."(18) Böylece imamet onlara mahsus kılındı ve Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih onu Ali aleyhi's-selam'ın uhdesine bıraktı; ve bu makam onun, Allah'ın kendilerine ilim ve iman verdiği seçkin nesline intikal etti. Allah onların hakkında şöyle buyurmuştur: "Kendilerine, ilim ve iman verilenler ise (kıyamet günü,

dünyada ve berzahta bir saattan fazla eğlenmediklerine dair yemin eden suçlulara cevap olarak derler ki: "Andolsun ki siz, Allah'ın kitabında (yazılı süre boyunca) diriliş gününe kadar yaşadınız;

işte bu dirilme günüdür; fakat siz bilmiyorsunuz."(19) Bu olagelen bir sünnettir; Allah bunu kıyamete dek Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih'in soyunda karar kılmıştır. Çünkü Muhammed sallâ'llâhu aleyhi ve alih'den sonra bir peygamber yoktur. Öyleyse bu cahil insanlar, imamı kendi reyleriyle nasıl seçebilirler?

İmamet peygamberlerin makamı, vasilerin mirasıdır. İmamet, Allah'ın ve Resulünün hilafetidir; Emir-ül Mü'minin Ali'nin makamı, Hasan ve Hüseyin'in hilafetidir.

İmam, dinin ipi, müslümanların nizamı, dünyanın salahı ve mü'minlerin izzetidir. İmam, İslam'ın gelişen kökü, yücelen dalıdır. İmam'la, namaz, zekât, oruç, hac ve cihad kâmil olur, ganimet ve sadakalar çoğalır, had (şer'i ceza) ve ahkâm uygulanır, hudut ve sınırlar korunur.

İmam, Allah'ın helalini helal, haramını da haram kılar, şer'i cezaları uygular, Allah'ın dinini savunur, (halkı) hikmet, güzel öğüt ve açık delillerle Allah'ın yoluna davet eder.

İmam, gözlerin göremeyeceği ve ellerin ulaşamayacağı bir ufukta doğan ve ışınlarını âleme saçan bir güneşe benzer.

İmam, ışık saçan dolunay, parlak kandil, doğan nur, karanlıklar ortasında hidayet yıldızı, doğru yolu gösteren kılavuz ve helak olmaktan kurtarıcıdır.

İmam, yüksek tepede yanan bir ateştir. Isınmak isteyenlere sıcaklık bahşeder, tehlikeli yerlerde kılavuzdur, ondan ayrılan helak olur.

İmam, yağmur yağdıran bulut, bol sağnak yağmur, kapsayıcı gölgesi olan gök, döşenmiş yer, bol suyu olan pınar, selin bıraktığı göl ve yerden biten yeşilliktir.

İmam, yumuşak huylu emin, şefkatli baba ve ikiz kardeştir. Küçük yavrusuna iyilik yapan (şefkatli) anne gibidir ve kulların sığınağıdır.

İmam, Allah'ın, yeryüzündeki ve mahlukatı arasındaki emini, kullarına hücceti ve şehirlerindeki halifesidir. (Halkı) Allah'a çağıran ve O'nun belirlediği sınırları savunandır.

İmam, günahlardan tertemiz kılınan, ayıplardan arındırılmış olan, özelliği ilim, nişanesi hilim olan, dinin düzeni, müslümanların izzeti, munafıkların öfkesi ve kâfirlerin yok edicisidir.

İmam, zamanın yeganesidir. Hiçbir kimse onun makamına ulaşamaz; hiçbir alim onun dengi olamaz. Onun bedeli, misli ve eşi bulunmaz. Bağışlayan Allah'ın fazlı ile, talep ve kesbe dayanmaksızın, bütün faziletleri taşır. Durum böyle iken kim, İmam'ı tanıyabilir veya özelliklerinin özüne ulaşabilir?

Heyhat, heyhat! İmam'ın makamlarından veya faziletlerinden birini tarif etmekte akıllar yitmiş, zihinler şaşkınlığa düşmüş, beyinler hayran kalmış, hatipler aciz kalmış, şairler yorulmuş, edipler acze düşmüş, fasihler yorulup güçsüzleşmiş, bilginler susup kalmış, hepsi acz ve güçsüzlüğünü

itiraf etmiştir. Şu halde, onu bütünüyle anlatmak, olduğu gibi nitelemek nasıl mümkün olur?

Kim, onun yerine geçebilir; ona olan ihtiyacı giderebilir? Bu nasıl mümkün olur? Oysa İmam, yıldızlar gibi kendisine ulaşmak iste-yenlerin elinden ve niteleyenlerin nitelemesinden uzaktır.

Bunlar bu makamın, Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve ali'h'in Ehl-i Beyt'inden başkasında

bulunacağını mı zannediyorlar? Andolsun Allah'a, nefisleri onları aldatmış ve onları yanlış arzulara sevk etmiştir. Onlar, sarp ve kaygan olan yüksek bir yere çıkmak istemişler de, ayakları

kayarak uçuşuruma yuvarlanmışlardır. Kendi reyleriyle bir imam seçmek istemişler; oysa İmam

seçmek nerde onların işi olabilir? İmam, cehaletten uzak alim, hile yapmayan yönetici ve nübüvvet madeni olmalıdır. Nesebiyle ayıplanmamalı ve soy sop sahibi hiçbir kimse onunla boy

ölçüşmemeli. Kureyş kabilesinden, Haşimi soyundan ve Peygamber aile-sinden olmalı;

şereflişlere şeref vermelidir. Abdümenaf neslinden gelmelidir. Coşkun ilime ve kâmil hilme sahip,

işleri yürütebilen, siyaset bilen, riyasete layık, İtaati farz olan, Allah'ın emrini ayakta tutan ve

Allah'ın kullarının hayrını isteyen biri olmalıdır. Allah, peygamberleri ve onların vasilerini -Allah'ın

salâtı onlara olsun- muvaffak eder, onları sebatlı kılar, başkalarına vermediği gizli ilim ve

hikmetlerden onlara verir. İlimleri, zamanlarındaki bilginlerin ilminin üstünde olur. Allah Teâla

buyurmuştur ki:

"Hakka ulaştıran mı uyulmaya daha layıktır, yoksa doğru yola ulaştırılmadıkça kendisi hidayete ulaşmıyan mı? Ne oluyor size? Nasıl hükmediyorsunuz?"(20)

Talut kıssasında da şöyle buyurmuştur:

"Şüphe yok ki Allah, size onu seçti ve onu bilgi ve vücutta sizden üstün kıldı. Allah, mülkünü dilediğine verir."(21) Davud aleyhi's-selâm'ın kıssasında da şöyle buyurmuştur: "Davud Calut'u

öldürdü. Allah da ona mülk (saltanat) ve hikmet ihsan etti ve ona dilediğinden öğretti."(22)

Resul'üne de şöyle buyurmuştur: "Allah, sana kitabı ve hikmeti indirdi ve sana bilmediğin şeyleri öğretti ve Allah'ın senin üzerindeki fazlı (lütuf ve ihsanı) pek büyüktür."(23) Peygamber'in Ehl-i

Beyt'i, itreti ve soyundan olan imamlar hakkında da şöyle buyurmuştur: "Yoksa onlar, Allah'ın

kendi fazlından insanlara (Peygamber Ehl-i Beyt'ine) verdikleri şeyler için onlara haset mi

ediyorlar? Doğrusu biz İbrahim soyuna kitap ve hikmet verdik ve onlara büyük bir mülk

(saltanat) de ihsan ettik. Böylece onlardan kimi, ona inandı, kimi de ona sırt çevirdi ve çılgın

ateş olarak cehennem onlara yeter."(24)

Allah, bir kulu, kullarının işlerini yönetmek için seçtiğinde bu iş için onun göğüsünü genişletir, hikmet çeşmelerini kalbine yerleştirip diline akıtır. Artık bundan sonra hiçbir sorunun cevabında

aciz kalmaz, onda doğrudan başka bir şey bulunmaz. O daima ilahi tevfik, sebat ve te'yidden

yararlanarak hata ve yanlışlıklardan korunmuş olur. Allah onu, yaratıklarına hüccet ve kullarına

şahid olması için böyle yapar. Acaba insanlar, böyle bir kimseyi bulup seçebilirler mi? Ve

seçtikleri kimsenin de bu vasıfları taşıyan olması mümkün olur mu?

Hikmet, Öğüt, Zühd, Ve takva Hakkındaki Kısa Sözleri

1- Mü'min, kendisinde üç haslet olmadıkça mü'min olmaz: Rabbinden bir sünnet, Peygamber'inden bir sünnet ve imamından bir sünnet. Rabbinden olan sünnet, sırrı gizlemektir.

Peygamber'inden olan sünnet, halkla iyi geçinmektir. İmamından olan sünnet de sıkıntı ve zorluklarda sabırlı olmaktır.

2- Nimet sahibi olan kimse, ailesine rahat bir geçim sağlamalıdır.

3- İbadet, çok (mustahap) namaz kılmak ve çok (mustahap) oruç tutmak değil; ibadet, Allah'ın işleri hakkında çok düşündürmektir. (Çünkü ancak bu yolla insan Allah'a iyice tanıyabilir ve ihlasla ona ibadet eder.)

4- Peygamberlerin sıfatlarından biri de temizliktir.

5- Üç şey paygamberlerin sünnetindendir: Güzel koku kullanmak, bedendeki kılları kesmek ve çok cima yapmak.(1)

6- Emin, sana hıyanet etmemiş, sen haine güvenmişsin. (Bu söz, emaneti zayi edilen bir kimse için söylenmiştir. Maksat, emin insanlara su-i zanda bulunmamak ve herkesi de emin saymamak gerektiğini açıklamaktır.)

7- Allah bir işi irade ettiği zaman kulların aklını alır; böylece emrini gerçekleştirir, iradesi yerini bulur. Emrini gerçekleştirdikten sonra herkese aklını geri verir. O zaman "Bu (olay) nasıl oldu ve nerden ortaya çıktı?" diye şaşırırlar.

8- Susmak, hikmet kapılarından bir kapıdır. Susmak, (boş yere konuşmamak), muhabbet kazandırdığı gibi her hayrın da kılavuzudur.

9- Boş işler, boş sözleri gerektirir.

10- Büyük kardeş baba yerindedir.

11-"Adi insan kimdir?" diye sorduklarında İmam: "Sahip olduğu şey, kendisini Allah'tan alıkoyan (gafil eden) kimsedir." buyurdular.

12- İmam aleyhi's-selam yazının üzerine (onu kurutmak için) toprak serpip; "(Bunun) sakıncası yoktur." buyuruyordu. Bir şeyleri not etmek istediğinde de: "Bismillahirrahmanirrahim, inşaallah hatırlarım." yazıp sonra dilediği şeyi yazardı.

13- Sözüünü ettiğin kimse hazırsa künyesini, hazır değilse ismini zikret.

14- Herkesin dostu onun aklıdır; düşmanı ise cehaletidir.

15- İnsanlara muhabbet beslemek aklın yarısıdır.

16- Allah dedikoduyu, malı zayi etmeyi ve her şey için insanlara ağız açmayı sevmez.

17- Müslümanda on haslet olmadıkça akli kemale ermez: "İyiliği umulmalı, kötülüğünden emin

olunmalı, başkalarının az iyiliğini çok görmeli, kendisinin çok hayrını az saymalı, ihtiyacı olanların müracaatından bıkmamalı, ömür boyu ilim talep etmekten yorulmamalı, Allah yolunda fakir olmayı zengin olmaya tercih etmeli, Allah yolunda aşağı olmayı düşmanların içerisinde aziz olmaktan üstün bilmeli, tanınmamayı meşhur olmaya üstün tutmalı, onuncusu ve en önemlisi olan ise ilk karşılaştığı herkesi kendisinden daha iyi ve daha takvalı bilmesidir.

İnsanlar iki kısımdır: Kendisinden daha iyi ve takvalı olan; ve kendisinden daha kötü ve daha aşağı olan. (Nazarında) Kendisinden daha kötü ve daha aşağı olan biriyle karşılaştığında şöyle demelidir: "Belki onun iyiliği gizlidir ve bu onun yararınadır. Benim iyiliğim ise açıktadır; bu da benim zararımadır." Ama kendi-sinden daha hayırlı ve daha takvalı birini gördüğünde de, ona ulaşmak için karşısında tevazu etmelidir. Bunu yaparsa makamı yücelir, iyilikleri temiz olur, ismi iyi anılır ve zamanının efendisi olur.

18- Bir adam, "Kim Allah'a tevekkül ederse O, ona yeter." ayetinin manasını İmam'a sordu;

İmam şöyle buyurdular: "Tevekkülün dereceleri vardır. Bir derecesi; bütün işlerinde O'na güvenmen, O'nun tüm işlerine razı olman, hiçbir hayır ve hiçbir hususta senin hakkında kusur (haksızlık) etmediğini ve hükmün de O'nun elinde olduğunu bilmendir. Öyleyse O'na tevekkül et ve işleri O'na bırak. Diğer bir derecesi de; ilminin kuşatmadığı gayb-ı ilahi'ye iman etmendir; o gaybın ilmini Allah'a ve O'nun eminlerine bırakman, gayb ve gayb olmayan her şeyde Allah'a güvenmendir."

19- Ahmed ibn-i Necm; "Ameli batıl eden bencillik nedir?" diye sorduğunda İmam aleyhi's-selam şöyle buyurdu: "Bencilliğin dereceleri vardır: Bazen bencillik insanın kötü amelini onun için süsler, insan onu iyi görür, ondan hoşlanır ve iyi bir iş yaptığını zanneder. Bazen de insan Rabbine iman eder ve bununla Allah'a minnette bulunur. Oysa imanı için de Allah'a minnet borçludur.

20- Fazl şöyle diyor; İmam Rıza aleyhi's-selam'a: "Yunus ibn-i Abdurrahman, marifetin (Allah'ı tanımanın) iktisabi olduğuna (kazanıldığına) inanıyor." dediğimde; şöyle buyurdular: "Hayır, o hata etmiştir. Allah, marifeti dilediğine verir. Bunu bazılarında sabit kılar, bazılarında ise emanet bırakır. Sabit kılınan, Allah'ın asla geri almayacağı şeydir. Emanet verilen şey de insana verilip sonradan geri alınan şeydir.

21- Safvan ibn-i Yahya şöyle diyor: Hz.Rıza aleyhi's-selam'dan "Kulların marifet (Allah'ı tanıma) konusunda herhangi bir rolü var mı?" diye sorduğumda İmam: "Hayır, yoktur." buyurdular. Marifet hususunda sevapları var mı? dediğimde de: "Evet, vardır. Allah onlara, hem marifet vermiş, hem de doğruyu(2) ihsan etmiştir." buyurdular.

22- Fuzayl ibn-i Yesar şöyle diyor: Hz. Rıza aleyhi's-selam'dan, "Kulların fiilleri mahluk mu, değil mi?" diye sordum; Hz. Rıza aleyhi's-selam: "Allah'a andolsun ki, onlar mahluktur."

buyurdular. -İmam Hazretleri'nin fiillerin mahluk olmasından maksadı takdiri yaratılıştır, yoksa tekvini değil.- Daha sonra şöyle buyurdular: "İman, İslam'dan bir derece üstündür, takva da imandan bir derece üstündür, insanlara yakinden daha üstün bir şey de verilmemiştir."

23- "Kulların en seçkini kimlerdir?" diye sorduklarında: "Kulların en iyisi, iyi iş yaptığında hoşnut olan, kötü iş yaptığında mağfiret dileyen, kendisine bir nimet verildiğinde şükreden, sıkıntıya düştüğünde sabreden ve sinirlendiğinde de affeden kimsedir." buyurdular.

24- "Tevekkülün haddi nedir?" diye sorduklarında: "Allah'tan başka hiçbir kimseden korkmamaktır." buyurdular.

25- Evlenirken yemek vermek sünnettir.

26- İmanın dört rüknü vardır: Allah'a tevekkül etmek, Allah'ın kazasına rıza göstermek, Allah'ın emrine teslim olmak ve işleri Allah'a bırakmak. Salih kul (Mü'min-i Âl-i Fir'avun) şöyle dedi: "Ben işimi Allah'a bırakıyorum... (Bunun üzerine) Allah onların düzenlerinin kötülüklerinden onu korudu."(3)

27- Bir yudum suyla bile olsa sıla-ı rahimde bulun. En iyi sıla-i rahim, akrabaya eziyet etmemektir. Allah Teâla kitabında şöyle buyurmuştur: "Sadakalarınızı minnet ve eziyet ederek batıl etmeyin."(4)

28- Hilim (olgunluk) ve ilim, derin anlayışın nişanelerindendir. Susmak, hikmet kapılarından bir kapıdır. Susmak (boş yere konuşmamak) muhabbet kazandırdığı gibi her hayrın da kılavuzudur.

29- Ailesini geçindirmek için rızık peşinde olan kimsenin mükâfatı, Allah yolunda cihat eden kimsenin mükâfatından daha fazladır.

30- İmam hazretlerine: "Nasıl sabahladınız?" dediklerinde şöyle buyurdular: Yakınlaşan bir ecel, (azalan bir ömür) ve korunan bir amelle sabahladım; ölüm yanibaşımızda beklemekte; ateş arkamızda durmakta ve bize ne yapılacağını da bilmiyoruz.

31- Asaletinde güvenilirlik, tabiatında kerem, ahlakında sebat, nefsinde şeref ve kalbinde Allah korkusu bulunmayan kimseden, dünya ve ahiret işlerinden hiçbirini için hayır bekleme.

32- Karşı karşıya gelen iki gruptan, ancak affı çok olan grup (Allah tarafından) yardım görür (zafere kavuşur).

33- Cömert, yemeğini yesinler diye halkın yemeğini yer. Ama cimri, yemeğini yemesinler diye halkın yemeğini yemez.

34- Biz tıpkı Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih gibi verdiği sözü yerine getirmeyi kendisi için borç bilen bir Ehl-i Beytiz.

35- Öyle bir gün gelir ki, afiyet (rahatlık) on cüz' olur: Dokuz cüz'ü insanlardan uzaklaşmakla ve bir cüz'ü de susmakla sağlanır.

36- Muammer ibn-i Hallad İmam aleyhi's-selam'a: "Allah ferecinizi (kurtuluşunuzu) yakın

eylesin." dediğinde buyurdular ki: "Ey Muammer, bu ferec sizin kendi ferecinizdir. Bana gelince, Allah'a andolsun ki, o benim için, içinde bir avuç kavut bulunan ağzı mühürlü dağarcıktan başka bir şey değildir.

37- Güçsüze yardım etmek en iyi sadakadır.

38- Kulda şu üç haslet olmadıkça iman hakikatinin kemaline erişemez: "Dinde derin anlayış sahibi olmak, geçimini güzel bir şekilde ayarlamak ve musibetlere karşı sabırlı olmak."

39- İmam aleyhi's-salam Ebu Haşim Davud ibn-i Kasım-ı Caferi'ye şöyle buyurdular: "Ey Davud, bizim Resulullah sallâllâhu aleyhi ve alih'den dolayı sizin üzerinizde hakkımız vardır; sizin de bizim üzerimizde hakkınız vardır. Bizim hakkımızı bilen hakkı (bize) farz olur. Bizim hakkımızı bilmeyenin üzerimizde hakkı olmaz.

40- Bir gün İmam aleyhi's-salam, Me'mun'un meclisine geldiğinde Zürriyaseteyn (Me'mun'un şii veziri) de mecliste hazır bulunuyordu. Gece ve gündüz ile bunların hangisinin daha önce yaratıldığı hakkında söz açıldı. Zürriyaseteyn, bu meseleyi İmam aleyhi's-salam'a sordu; İmam aleyhi's-salam da: "Cevabı Allah'ın kitabından mı vereyim, yoksa senin bildiğin muhasebe yoluyla mı?" buyurdular. Zürriyaseteyn; "İlk önce muhasebe yoluyla cevap vermenizi istiyorum."

dedi. Bunun üzerine İmamalehyi's-salam şöyle buyurdular: "Siz dünyanın Tali'inin(5) yengeç olduğunu ve yıldızların da en yüksek derecede olduğunu söylemiyor musunuz?"

Zürriyaseteyn; "Evet, öyle söylüyoruz." dedi. İmam aleyhi's-salam buyurdular ki: "Buna göre, Zühal (Saturn gezegeni), Terazı burcunda, Müşteri (Jupiter) Yengeç'te, Merih Oğlak'ta, Venüs Balık'ta, Ay Boğa'da, Güneş de göğün ortasında olup Koç burcunda olduğunda, o zaman ancak gündüz olur." Zürriyaseteyn: "Evet, öyledir." dedi ve, "Şimdi de Allah'ın Kitabından cevap verin" dedi. İmamalehyi's-salam buyurdular ki, Allah'ın kitabından olan delil de şu ayettir: "Ne Güneş'in, Ay'a erişip yetişmesi yaraşır, ne de gece gündüzden öne geçer"(6) Yani gündüz geceden öncedir.

41- Ali ibn-i Şuayb şöyle diyor: Hz. İmamRıza aleyhi's-salam'ın huzuruna vardığımda Hazret: "Ey Ali, yaşantısı herkesten daha güzel olan kimdir?" diye sordular. Ben de: "Efendim, siz daha iyi bilirsiniz" dedim. İmam aleyhi's-salam: "Ey Ali, (yaşantısı herkesten daha güzel olan) başkasının yaşantısını kendi yaşantısı sayesinde güzel eden kimsedir." buyurdular. İmam aleyhi's-salam: "Ey Ali, yaşantısı herkesten daha kötü olan kimdir?" sorduklarında da yine "siz daha iyi bilirsiniz" dedim. İmam aleyhi's-salam: "Yaşantısı herkesten daha kötü olan, kendi yaşantısı sayesinde bir başkasını barındırmayan kimsedir." buyurdular. Daha sonra İmam aleyhi's-salam şöyle buyurdular: "Ey Ali, nimetlerin kadrini bilin (onların şükrünü yerine getirin).

Çünkü nimetlerin kadri bilinmezse, kaçarlara; kaçtılar mı da bir daha geri dönmezler. Ey Ali, insanların en kötüsü, yardımını (halkdan) esirgeyen, (sofrasına kimseyi davet etmeyip) yalnız

yemek yiyen ve kölesine kırbaç vuran kimsedir."

42- Bir adam, Fıtır bayramı günü İmamaleyhi's-selam'a: "Ben bugün hurma ve Hz. Hüseyin'in mezarının toprağıyla iftar ettim." dediğinde İmam aleyhi's-selam: "Sünnet ve bereketi cemetmişsin." buyurdular.

43- İmam aleyhi's-selam Ebu Haşim-i Caferi'ye şöyle buyurdular: "Ey Ebu Haşim, akıl Allah'ın bir armağanıdır. Edep zahmetle elde edilen bir şeydir; zahmetine katlanan onu elde eder. Ama zahmet ve zorluğa katlanarak akıl elde etmeye çalışan, ancak cehaletini artırır.

44- Ahmed ibn-i Ömer ve Hüseyin ibn-i Yezid şöyle derler: İmam Rızaaleyhi's-selam'ın huzuruna varıp İmam'a: "Biz nimet ve refah içindeydik, fakat şimdi durumumuz biraz fark etmiştir; dua edin Allah önceki nimet ve refahımızı geri çevirsin." dedik. İmam aleyhi's-selam şöyle buyurdular: "Ne istiyorsunuz? Padişah olmak mı istiyorsunuz? Tutmuş olduğunuz yolun (Şia mezhebinin) dışında başka bir yolda olup da Tahir (Me'mun'un ordu komutanı) ve Herseme (ordunun ünlü subayı) gibi olmak mı sizi memnun eder?" Ben: "Hayır, Allah'a andolsun ki, bu mezhebin dışında olup da dünya ve dünyada olan bütün servet, altın ve gümüşlerin benim olması, asla beni mutlu etmez" dedim. İmam buyurdular ki, Allah Teâla şöyle buyuruyor: "Ey Davud ailesi, şükredin; kullarımdan şükretmekte olanlar azdır." (7) Allah'a iyi zanda bulunun. Kim Allah'a iyi zanda bulunursa, Allah onun zannına göre ona karşı muamelede bulunur. Kim az rızka razı olursa, Allah da onun az amelini kabul buyurur. Kim helal olan az mala razı olursa, geçim masrafı azalır, ailesi refaha kavuşur, Allah dünyanın derdini de, dermanını da ona öğretir ve onu dünyadan salim olarak esenlik yurduna götürür.

45- İbn-i Sikkit(8): "Bu gün insanlara hüccet nedir?" diye sordu; İmam: "Akıldır" diye buyurdu. Çünkü insan onunla Allah'a isnat edilen doğruyu anlayıp tasdik eder; Allah'a isnat edilen yalanı anlayıp tekzip eder." İbn-i Sikkit: "Evet Allah'a andolsun ki cevap işte budur." dedi.

46- Kişi, kişinin elini öpmemelidir. Çünkü bu amel ona tapmak gibidir.

47- Anne ağzından, kız kardeş yanağından, İmam da iki gözü arasından öpülür.

48- Cimrinin rahatlığı, kiskancın lezzeti, çabuk usananın vefası ve yalancının da yiğitliği olmaz.

Dipnotlar

(1)- Fussilet/42.

(2)- Bu surede abdestin nasıl alınacağı beyan edilmiştir. (Maide/6)

(3)- Hadiste ikindi namazından söz edilmemesi, akşam ile yatsının bir, öğle ile ikindinin de bir sayılmış olmasından olabilir. Buna göre dört namaz şunlardır: 1- Sabah. 2- Öğle ve ikindi. 3- Akşam ve yatsı. 4- Cuma (çev)

(4)-Başka rivayetlere göre buğdayla diğer şeyler arasında hiçbir fark yoktur. Müçtehidlerin fetvası da bu yöndedir.

(5)-Bakara/196. (İmam Hazretleri bu ayeti temettu hacı için delil göstermiştir.)

(6)- Lokman/14,15.

(7)- Kur'an'da Ehl-i kitap, alim ve rahiplerini ilah edindikleri için kınanmışlardır. Bu hadis, ilah edinmekle neyin kastedildiğini beyan etmiştir.

(8)- Mirasın paylardan az gelmesi görüşüne fıkıhta "avl" denir. Örneğin varis, koca ile baba tarafından bir olan iki kız kardeş olursa, kocanın payı yarı, iki kız kardeşin de payı üçte iki olduğuna göre, miras paylardan az gelir. Ehl-i sünnete göre bu miktar, paylarına orantılı olarak hem kocanın, hem de kız kardeşlerin paylarından azaltılır. Ama Ehl-i Beyt mektebine göre, bu miktar yalnızca kız kardeşlerin payından azaltılır. Çünkü kocanın payı Allah'ın farz kıldığı kesin paydır, ondan bir şey azaltılmaz.

(9) - Mirasın paylardan artması görüşüne fıkıhta "asabe" veya "ta'sib" denir. Ehl-i Sünnete göre belirlenmiş paylardan artan miktar, ölen kimsenin erkek kardeşleri, amcaları ve amcazadeleri arasında bölünür. Ehl-i Beyt imamlarına göre ise, artan miktar da aynı pay sahiplerinden bazılarına yetişir, bir sonraki tabakaya sıra gelmez.

(10)- Cebir, yani kulun, fiillerinde mecbur oluşu.

(11)- Tefviz, yani kulun kendi haline terkedilmesi.

(12)- Fatır/18, Zümer/7.

(13)- Necm/39.

(14)- Ulemâ, diğer hadisleri de nazara alarak çocuk doğurmuş olan bir kadının kan gördüğü takdirde en fazla on gün namazlarını terkedebileceğine fetva vermişlerdir.

- Fatır/32.

- Fatır/33.

- Ahzab/33.

- Uyun kitabının nakli şöyledir: "İlk ayetteki miras ve ikinci ayetteki tathirin seçkinler ve hidayete kavuşmuş olanlar hakkında olduğunu bilmiyor musunuz?" Bu nakil daha uygundur. Çünkü söz konusu olan, ayettir; rivayet değil.

- Hadid/26.

- Hud/45.

- Hud/46.

- Âl-i İmran/33,34.

- Nisa/54.

- Nisa/59.

- Şuarâ/214.

- Ahzab/33.

- Âl-i İmran/61.

- Yunus/87.

(1)- İsrâ/26.

(2)- Şura/23.

(3)- Hud/29.

(4)- Hud/51.

(5)- Şura/23.

(6)- Ahkaf/8.

(7)- Şura/25.

(8)- Ahzab/56.

(1)- Saffat/79.

(2)- Saffat/109.

(3)- Saffat/120.

- (4)- Enfal/41.
- (5)- Fussilet/42.
- (6)- Nisâ / 59
- (7)- Mâide/55.
- (8)- Tövbe/60.
- (9)- Nahl/43.
- (10)- Talak/10,11.
- (11)- Nisa/23.
- (12)- Mü'min/28.
- (13)- Tâhâ/132.
- (14)- En'âm/38.
- (15)- Maide/3.
- (16)- Bakara/124.
- (17)- Enbiya/72,73.
- (18)- Âl-i İmran/68.
- (19)- Rum/56.
- (20)- Yunus/35.
- (21)- Bakara/247.
- (22)- Bakara/251.
- (23)- Nisa/113.
- (24)- Nisa/54,55.

(1)- İnsanın helal yoldan kendi cinsel ihtiyaçlarını karşılamasının önemi, şehvet vasıtasıyla duçar olduğu günahlara duçar olmamasıdır .

(2) - Hadisin metninde "doğru" anlamına gelen "savap" kelimesi geçmişse de soruya uyumlu olarak aslında "sevap" olduğu ve nakilde hata yapıldığı muhtemeldir. Bu ihtimale göre şöyle tercüme edilmelidir: "Allah onlara, hem marifet vermiş, hem de sevap ihsan etmiştir."

(3)- Mü'min/44,45.

(4)- Bakara/264.

(5)- Eski astronomi ilmine göre herhangi bir şeyin talii, o şeyle ilgili farzedilen bir halin belirli bir zamanda doğu ufkuna rastlayan Burçlar Dairesi'nin bir bölümüne rast gelmesidir.

(6)- Yâsin/40.

(7)- Sebe/13.

(8)- İbn-i Sikkit, Arap edebiyatını çok iyi bilen, Şia'nın iftihar ettiği, ilim, hürriyet ve yiğitliğiyle tanınmış dinini paraya satmayan bir alimdi. Zamanın tağutu olan Mütevekkil-i Abbasi: "Ey İbn-i Sikkit, benim oğullarımı mı daha fazla seviyorsun, yoksa Hasan ve Hüseyin'i mi?" dediğinde İbn-i Sikkit yiğitçe şöyle cevap verdi: "Allah'a andolsun ki, Ali (a.s)'ın hizmetçisi olan Kanber'i bile senden ve senin oğullarından daha fazla seviyorum." İmamet ve hürriyet yolunda gösterdiği bu cesaret sonucu özgürlük ve izzet-i nefis suçuyla Mütevekkil-i Abbasi'nin emriyle dili ağzından .çıkartılarak şehit edildi